

EN TIDNING UTGIVEN AV
MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER
OCH PUNKTSKRIFTSNÄMNDEN

Nr 02
2025

PUNKTSKRIFTSLÄSARE

Punktskriften

200 år

1825–2025

JUBILEUM

Från tidiga taktila skrivsätt
till dagens digitala verktyg

Historien om Braille

NYA TAKTILA
BILDERBÖCKER

Kära läsare,

Välkommen till ett fullmatat nummer! Tidningen har den här gången fyra extra sidor för att hylla att punktskriften fyller 200 år. Vi reser tillbaka till 1800-talet i en tidslinje och listar viktiga milstolpar för taktill läsning. Vi gör också nedslag i den närtida historien och siar om framtiden. Och så träffar vi Linda Eriksson som har dövblindhet och läser punktskrift och talar taktill teckenspråk. Som vanligt får du också läsa om omvärldsspaningar, ny teknik och nya taktila barnböcker, bland annat!

Trevlig läsning!
Anette Säfström, redaktör

Innehåll 2/2025

I korthet	3
Utblick	4, 5
Aktuellt	6
Teknik	7
Barn och unga	8–9
JUBILÉUM 6 milstolpar	10–11
JUBILÉUM Tidsresa i närtid	12–13
JUBILÉUM Linda Eriksson	14–15
Nya taktila bilderböcker	16

Om tidningen

Vi punktskriftsläsare ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier och Punktskriftsnämnden två gånger per år. Den finns i punktskrift, svartskrift och tillgänglig pdf. Kontakta Punktskrifts- och prenumerationsservice för att prenumerera. Tidningen är kostnadsfri.

Ansvarig utgivare: Jannica Hedlund.

Redaktör och formgivning: Anette Säfström. **Redaktion:** Eva Bengtsson, Helén Åberg, Björn Westling, Catinka Grunditz, Malin Sjöblom Vrak, Jimmy Freiding, Matilda Sjöblom. Mejl till redaktionen behandlas som allmän handling.

Termer i tidningen: Vi använder ordet svartskrift för att beskriva tryckta böcker eller tidningar som enbart uppfattas med synen.

Taktila väggcalmanackan 2026!

Äntligen är det dags att presentera nästa års tema för MTM:s taktila väggcalmanacka. 2026 är det hunden, människans bästa vän, som står i fokus! Sedan urminnes tider har den skänkt trygghet och kärlek som vår trogna följeslagare, arbetspartner och familjemedlem. Månadsbilderna är ritade av illustratören Annica Norberg. De föreställer tolv hundar av olika ras med varierande pälstyp, storlek och kroppsbyggnad. Bilderna är gjorda på svällpapper och texterna om hundarna är tryckta i punktskrift och svartskrift i storstil. Almanackan finns hos Iris Hjälpmedel.

Nya rekommendationer för layout i romaner

Vi har tidigare skrivit om att nya rekommendationer för romanlayout i tryckt punktskrift är på gång. Nu är de äntligen klara och publiceras inom kort på mtm.se. Rekommendationerna riktar sig till alla som vill ha stöd med utformning av punktskriftsböcker. Till exempel lärare som arbetar med elever med synnedsättning, organisationer eller andra som vill göra en enkel punktskriftsbok.

Nya telefontider

Punktskrifts- och prenumerations-service har utökat telefontiderna. De nya tiderna är: Måndag–fredag klockan 09–11.00 och klockan 13.00–14.00. Det är samma telefonnummer och mejl som tidigare: Telefon: 040-653 27 20. E-post: punktskrift@mtm.se

Ny besöksadress

MTM har flyttat till nya lokaler. Ny adress för besök är Dockplatsen 1, 211 19 Malmö. För att skicka brev använder du samma adress som tidigare: Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, Box 51, 201 20 Malmö.

Norska Statlig specialpedagogisk tjänste och nederländska stiftelsen Dedicon presenterade bilder med plantryck.

Är du nyfiken på hur plantryck känns? Mejla punktskrift@mtm.se för att få ett provtryck.

TAKTIL BILD I FOKUS PÅ TACTILE READING

Tillgängligare konst- och museiupplevelser och bättre trycktekniker. Det var några av nyheterna vi möttes av på konferensen Tactile reading.

TEXT: HEDVIG WEIBULL, ANETTE SÄFSTRÖM

FOTO: CATINKA GRUNDITZ, TOUCH GRAPHICS

Det stora konserthuset i Amsterdam, Muzikgebouw, surrade av samtal när det var dags för den tredje upplagan av Tactile Reading i juni. Det låg en känsla av festival över konferensen, med 500 deltagare, parallella scensamtal och föredrag.

I utställningshallen kunde besökaren utforska taktila kartor, spel och bilder. I salarna berättade läsare, producenter och experter om erfarenheter och ny forskning.

Bakom årets konferens stod punktskriftsorganisationer från hela världen, men även andra aktörer som konstmuseet Rijksmuseum i Amsterdam. Överraskande många programpunkter handlade just om bilder. Både om hur viktigt det är att utveckla förmågan att läsa taktil bild, om nya trycktekniker och om att designa utbildning och kultur på ett universellt sätt.

Vi fick höra om Touch Graphics i New York som gjort utställningar med taktila bilder av giftiga växter. Och företrädare för Rijksmuseum i Amsterdam berättade om sitt arbete med att levandegöra konstverk med doft, ljud och 3D-modeller.

En av talarna, konsthistorikern

Touch Graphic visade taktila modeller av växter.

Corine Giron, citerade konstnären David Hockney.

– Konst handlar om att dela!

Och moderatoren Jesse Wienholts konstaterade att personer med synnedsättning och blindhet ofta exkluderats i konstförmedlingen.

– Bild var så tråkigt i skolan!

I utställningshallen visades många bilder som tryckts med plantryck, en ny teknik som använder hårdande bläck. Catinka Grunditz, pedagog på MTM, menar att plantrycket öppnar för stora möjligheter till utveckling av taktil bildframställning i Sverige.

– Idag används främst svällpapper eller screentryck. Båda är till stor del manuella och det finns få leverantörer som behärskar dem.

”Förhoppningsvis kan fler känna att bilder är roliga och viktiga.”

Den nya tekniken är lovande på många sätt, säger hon.

Plantryck är mer automatiserad, vilket gör den snabbare än screentryck. Med hjälp av trycklager ovanpå varandra kan man också skapa relief med olika höjder i en bild. Det som ska bli taktilt i bilden kan ha vilken färg som helst, till skillnad från svällpapperstekniken där allt som ska vara taktilt måste vara i svart.

MTM har redan användartester igång med bilder och punktskrift i plantryck.

– Vi ser stor potential och fortsätter utforska plantryck för produktutveckling under 2026 säger Catinka Grunditz.

Om det blir lättare att trycka taktil relief hoppas hon att utbudet av taktila bilder kan breddas.

– Med ett ökat utbud kan fler ta del av taktila motiv, vilket kan ge ringar på vattnet. Förhoppningsvis kan många känna att bilder är roliga och viktiga. ●

4

frågor...

... till Matilda Sjöblom,
ny medarbetare
på MTM.

Tidigare har medarbetare på Umeås depåbibliotek ansvarat för MTM:s kundservice för taktill läsning. Men nu har Punktskrifts- och prenumerations-service flyttat till MTM:s kontor i Malmö. Vi tog en pratstund med Matilda Sjöblom, nyanställd på MTM och en av dem som kommer att arbeta med kundservicen till taktila läsare.

Hej Matilda! Vad ska du arbeta med på MTM?

– Jag ska arbeta som handläggare och ha ansvar för Punktskrifts- och prenumerationservice. Jag är kontaktperson och samordnare mellan användare, bibliotek och andra aktörer i frågor som rör taktill läsning. Jag ska bidra till att målgruppens behov och perspektiv

tillvaratas i myndighetens arbete med tillgängliga medier och läsfrämjande insatser.

Har du arbetat med taktill läsning förut?

– Ja, på flera sätt. Dels i mitt arbete som skolbibliotekarie inom anpassad skola där taktill läsning var viktig i barnens lästräning. Jag har också arbetat med tillgänglighet på folkbibliotek och utvecklat en så kallad äppelhylla där taktila böcker varit en del av innehållet.

Vad ser du mest fram emot på ditt nya jobb?

– Tillgänglighetsfrågan har följt med mig i många år inom flera olika områden. Nu ser jag fram emot att stötta läsare och mina tidigare kollegor på biblioteken

i frågor om tillgänglig läsning. Särskilt spännande blir det att följa alla digitala lösningar som håller på att utvecklas. Det blir intressant att navigera i dessa tillsammans med läsarna. Sen älskar jag att prata om böcker och hoppas på många spännande boksamtal!

Vad läste du senast?

– *Drömräkning* av Chimamanda Ngozi Adichie, en roman om fyra kvinnors liv och deras drömmar i en amerikansk-nigeriansk kontext. ●

TEXT: ANETTE SÄFSTRÖM, FOTO: LOVISA JONES

Samarbete kring taktila bilder

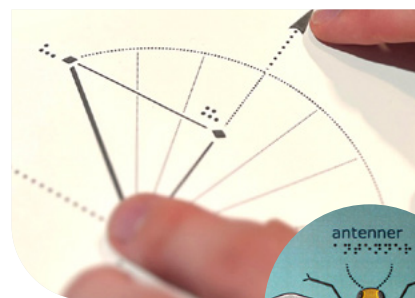
MTM och Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, samarbetar i två projekt för att förbättra produktionen av taktill bild. Det ena projektet undersöker hur myndigheterna bäst målgruppsanpassar bilder.

– Det är skillnad på att utforma en barnboksillustration och en graf i högskolelitteratur. Vi vill få mer kunskap om hur vi bäst framställer

olika typer av taktila bilder för att passa läsarnas behov, säger Marie Ivarsson, enhetschef på MTM.

I det andra projektet utforskar MTM och SPSM plantryck, en ny teknik för att trycka relief. Målet är att ta fram riktlinjer till producenter och att metoden på sikt kan leda till ett bredare utbud av taktila bilder.

Läs mer om plantryck på sida 5.

SPSM och MTM vill lära sig mer om olika typer av taktila bilder.

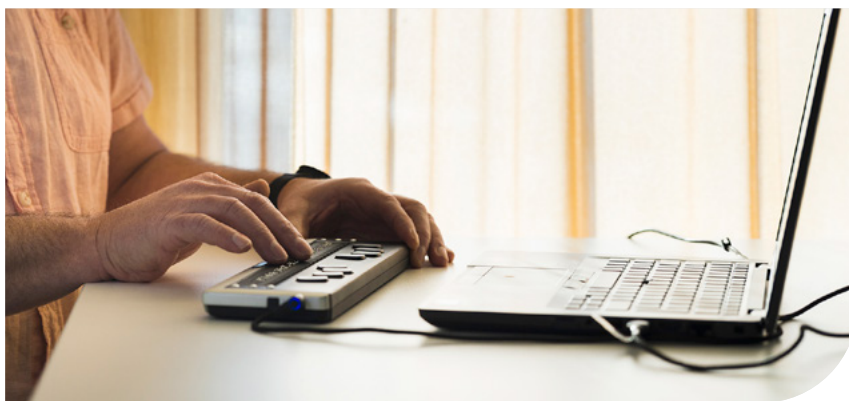
EBRAILLE

Nytt format för digital punktskrift

Behovet av ett modernt punktskriftsformat för digital läsning har funnits ett tag. Särskilt sedan intåget av flerradiga punktskriftsskärmar. Och i slutet av sommaren lanserades det nya formatet Ebraille.

Ebraille har tagits fram av det internationella Daisykonsortiet och baseras på e-boksformatet Epub 3. Det gör att dokument i Ebraille-format är mer flexibla i navigation och omflödning av text än de äldre digitala punktskriftsformaten.

Format som BRF och Pef används också till digital läsning i vissa fall, men deras huvudsyfte är tryckfärdiga punktskriftsfiler där tecknen ligger i ett rutnät sida för sida. Ebraille utgår inte från en boksida utan riktar in sig på själva textinnehållet och uppmärksningen av textens bestandsdelar. Till ex-

empel rubriker, stycken och listor. Eftersom Ebraille bygger på modern webbt teknik kan man också bädla in taktilt bildmaterial på ett enkelt sätt. En fördel med Ebraille jämfört med en Epub 3-bok med digital svartskriftstext är att punktkonverteringen kan kvalitetssäkras redan i produktionssteget.

Nu när formatet är färdigt ar-

betar Daisykonsortiet och andra aktörer med att ta fram läsprogram, verktyg för produktion och hårdvarustöd.

För dig som är nyfiken kan du hitta specifikationen för Ebraille via Daisykonsortiets webbplats, **daisy.org**. Vi på MTM följer utvecklingen kring formatet. ●

TEXT: MARTIN PERSSON, FOTO: APELÖGA

Jimmy Freiding skriver om teknik

Hable One är ett litet, portabelt punktskriftstangentbord. Det kan kopplas till en smart mobiltelefon via Bluetooth med hjälp av Voice Over på iPhone eller Talk Back på Android och är programmerad med genvägar för att styra allt i mobiltelefonen. Utan att ta upp telefonen ur fickan kan du till exempel låsa upp den, få notifieringar upplästa, starta och styra appar och skriva meddelanden.

På ena sidan av tangentbordet finns de sex punktskriftstangenterna i två kolumner, som i en punkt-

skriftscell. Bredvid dem finns en oval knapp som används för genvägar och specialfunktioner. Designen gör att tangentbordet fungerar lika bra att hålla i tvåhandsgrepp med tangenterna vända från sig, som att ha det liggande på en plan yta.

För mig är det i princip omöjligt att använda tangentbordet som visas på mobilskärmen och jag tycker att det är ansträngande att diktera långa meddelanden. För mig är detta tangentbord ett väldigt bra alternativ. Hable One stödjer Svenska.

Jimmy Freiding är tillgänglighetsexpert på MTM.

FOTO: HABLE ONE

SÅ LÄSER VI!

Möt de unga läsarna Ella och Loke

TEXT: ANETTE SÄFSTRÖM, FOTO: PRIVATA

"Biblioteket är fantastiskt"

Vi har förstått att Ella är en riktig bokslukare och ställde några frågor om hennes läsning till mamma Annie Hollowell. Har Ella någon favoritbok?

– Favoriten just nu är **Raska på Alfons Åberg** och hon kan hela utantill. Hon uppskattar de taktila bilderna och sagan mycket. Framför allt Pappa Åbergs prassliga tidning och gröttallriken med flera lingon. Vi lyssnar även på ljudboken och ser på filmen. Hon är väldigt bra på att härma uppläsaren när hon själv läser boken. Tidigare har de taktila böckerna **Badutflykten**, **Lilla Spöket Laban får en lillasyster** och **Knacka på** varit riktiga favoriter. Hon gillar att läsa böcker med svartskrift också. Då läser hennes pappa som är tvåspråkig gärna på engelska. Även ljudböcker uppskattar hon.

Hur kan en lässtund se ut?

– Ella läser mycket hemma med oss föräldrar, själv och på förskolan. Hon gillar att sitta i knät

i soffan och läsa bok, eller i sängen tillsammans med storebror. Hon vill gärna ha något i händerna när vi läser. Antingen punktskrift, taktila bilder eller något annat att sysselsätta händerna med. Hon läser också mycket själv och frågar gärna efter en bok att läsa och bläddra i.

Lånar eller köper ni böcker?

– Vi älskar biblioteket! I Linköping där vi bor finns ett stort utbud av punktskriftsböcker och flera exemplar av samma titel så vissa har vi alltid hemma.

Hur hittade ni böckerna?

– Via vår fantastiska specialpedagog Åsa på syncentralen har vi fått mycket värdefull information. Från henne har Ella också fått egna punktskriftsböcker och varit med och provläst nya taktila bilderböcker med punktskrift.

Ella
3 år

Vilka tips om läsning har du till föräldrar med små barn?

– Biblioteket är ju fantastiskt. Ta med barnet dit så de får vara med och välja nya, roliga böcker. Ellas ordförråd är väldigt stort och det tror jag delvis beror på att vi läser mycket och utsätter henne för ord vi inte använder i familjen annars. Att ta sig tid att beskriva bilderna i boken, oavsett om det är taktila bilder eller inte. Vad är det vi har framför oss? Varför? Vad gör den där figuren? Nya detaljer kommer fram för varje gång. ●

"Jag älskar att läsa bilder"

Som för många barn kom Loke Davidssons intresse för läsning först i förskoleklass när kompisarna började läsa. Och när han förstod att han kunde få ut information ur text. Loke minns att klasskompisarna var nyfikna på hans tangentbord.

– De ville alltid skriva på min dator.

Vad läser du helst?

– Jag gillar fantasy och skräck. Och älskar Harry Potter! Men det är jättetjocka böcker så jag lyssnar på dem.

När Loke läser punktskrift är det oftast för att lära sig någonting i skolan. Han läser och skriver nästan bara digitalt. Skönlitterära böcker lyssnar han helst på.

– I skolan lånar vi på biblioteket ibland. Jag läser punktskrift om jag måste läsa och lyssnar om jag vill lyssna.

Och Loke lyssnar ofta på böcker. De har högläst mycket hemma och Legimus går varm med talböcker som ett sätt för Loke att koppla av.

– När jag ska sova lyssnar jag på böcker för jag har svårt att somna.

Tack vare lyssningsläsningen har Loke ett stort ordförråd.

Bilder är ju också en del i taktill läsning, är det lätt att läsa av dem tycker du?

– Ja, alltså jag älskar att använda bilder. Det är enkelt för mig att känna av en bild, för jag känner typ på allting.

Loke
10 år

Och Loke skulle gärna läsa böcker med fler bilder.

– Det är roligt med bilder! Säg att du läser ganska länge, då är det roligt att kunna titta på lite bilder ibland också.

När Loke var liten var föräldrarna på en kurs på SPSM för föräldrar med barn med blindhet. Han ler och berättar om minnet då föräldrarna gjort en bok på kursen:

– Det var en sån där taktill bilderbok med kollagebilder. Den handlade om när de hade klippt

mormors katt. Burens galler var med och först var det jättemycket päls på katten, innan de klippte honom. Sedan mindre päls när det var färdigt.

Vad har du för tips till barn som ska börja läsa punktskrift?

– Läs lite ibland. Om du ska börja läsa nu, läs lite småord med din förälder ibland. Sen när du har lärt dig de orden kan du börja skriva en kort mening. ●

MILSTOLPAR

i den taktila läsningens historia

Tidiga taktila skriftsätt

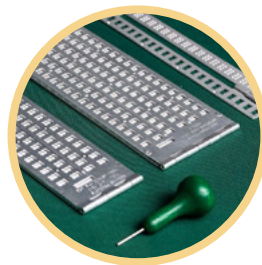
Två exempel på taktila skriftsätt som användes före och parallellt med punktskriften är reliefskrift och Moonskrift. Reliefskrift är vanliga bokstäver som är kännbara. I Moonskriften, framtagen av William Moon, användes enkla bokstavsformer, som byggde på bokstäverna i det latinska alfabetet. Första raden i en text med Moonskrift läser man från vänster till höger. Andra raden från höger till vänster. En båge i början av varje rad visar läsriktningen.

Reliefskrift.

Reglett

Den första varianten på reglett för taktil skrift användes redan för sonografiskrift. Men verkligt användbar för blinda blev regletterna som byggde på Brailles punktskrift. Regletten är en skiva av metall eller plast med rader av hål. Man placerar ett papper i regletten och trycker ett stift i hålen så att det bildas punkter på baksidan av pappret. Texten måste alltså skrivas spegelvänt, från höger till vänster, så att skriften blir rätt när man vänder på papperet.

Tidigt 1800-tal

1825

Omkring 1850

Braille

Fransmannen Louis Braille (1809–1852) blev blind som liten efter en olycka i pappans verkstad. Som tioåring började han på en skola för blinda barn i Paris och lärde sig först reliefskrift. Senare kom han i kontakt med sonografi, ett militärt kodsysteem för att kommunicera i mörker. Han såg att det hade potential att bli användbart för blinda och som trettonåring började han bearbeta skriften. Tre år senare var han färdig med sitt eget skriftsystem och kort därefter kom de första skrifterna ut på Braille. Redan 19 år gammal började Braille också undervisa på skolan.

Brailles punktskrift baserades på sex punkter, som genom olika kombinationer bildade bokstäver, siffror och notsystem för musik. Hans ursprungliga punktskriftsalfabet bearbetades vidare och 1837 var det i stort sett utformat som det vi använder idag. Det dröjde till 1854, två år efter hans död, innan Braille blev officiellt godkänt som de blindas skrift i Frankrike och därefter i världen.

Lästips: Louis Braille –
Skapare av ett skriftsystem
av Beatrice Christensen Sköld.

Tomtebodaskolan

Skolan grundades 1879 och var ett internat för synskadade elever. Det låg i Solna utanför Stockholm och med plats för hundra elever fick både flickor och pojkar läsundervisning och yrkesutbildning inom hantverk. Utbildningen varade i tio år. Flickorna fick också utbildning i hushållsarbete. Med tiden kämpade många föräldrar för att barnen skulle få gå i skola på sin hemort. I mitten av 1900-talet sökte sig allt fler elever till skolor med seende. Till slut var eleverna för få för att Tomtebodaskolan skulle kunna drivas och den stängdes 1986.

Picht punktskriftsmaskin

Den tyske läraren Oscar Picht brann för att förbättra utbildningen för synskadade och blinda. 1899 konstruerade han sin första skrivmaskin som kunde trycka Braillesystemets sex punkter på papper. Den gjorde det möjligt för blinda att skriva snabbare och mer effektivt än tidigare. Maskinen blev snabbt populär även utanför Tyskland och förbättrades i omgångar. Oscar Picht blev senare direktör för Statens blindinstitut i Berlin-Steglitz.

1879

1892

1899

Föreningen för blindskrift

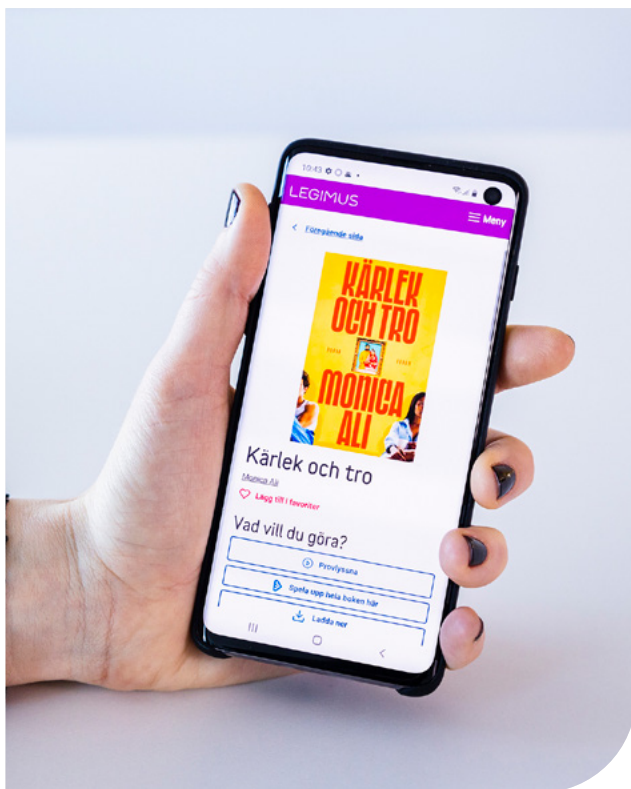
Under ett besök i Paris 1885 mötte läraren Amy Segerstedt en blind adelsman som grundat ett punktskriftsbibliotek. Hon blev inspirerad och 1892 startade hon Föreningen för blindskrift i Sverige. Där fick medlemmarna lära sig punktskrift och föreningen gav ut böcker och startade ett lånebibliotek.

Biblioteket låg först i Tysta skolan, en skola för döva barn i Stockholm där Segerstedt var föreståndare. 1912 övertog De blindas förening verksamheten och upprättade Tal- och punktskriftsbiblioteket, TPB. Det som idag är Myndigheten för tillgängliga medier, MTM.

Lästips: Amy Segerstedt (1835–1928) av Beatrice Christensen Sköld.

EN TIDSRESA I NÄRTID

Vad är det senaste som hänt med punktskriften? Och vad händer framöver? Björn Westling från Punktskriftsnämnden tar oss med på en tidsresa i närtid.

I varje nummer av Vi punktskriftsläsare berättar vi om vad som händer i Punktskriftsnämnden för tillfället. Eftersom det är jubileumsår passar vi nu på att bredda perspektivet. Vi tittar på vad som hänt i den nära historien, och spårar om vad som kommer närmast.

På 90-talet tar digitaliseringen fart på riktigt. MTM är tidigt ute med att digitalisera katalogen över talböcker och punktskrift, det som idag är det digitala biblioteket Legimus. Daisyformatet för talböcker utvecklas också 2001. Det var ett internationellt samarbete men initiativet var faktiskt svenskt genom Talboks- och punktskriftsbiblioteket, TPB, som MTM hette då.

Skrivregler för svensk punktskrift utvecklas också. Man arbetar bort tvetydigheter. Tolkning av punktskriftstecken ska inte vara beroende av sammanhang. Framstående och förutseende punktskriftsanvändare som Eva Björk och Lennart Georgii menade att skrivreglerna för punktskrift skulle vara tydliga, för att möjliggöra automatisering.

Det arbetet tar fart på 00-talet. PEF-formatet för punktskrift lanseras 2009 och får det stora priset "Braille 21 Award" 2011 av World Blind Union. Formatet underlättar att skicka tryckfiler och trycka punktskriften. Tidigare blev tecken

och layout ofta fel. Samtidigt utvecklas det nya produktionssystemet, Dotify, som gör punktskriften billigare och med ökad produktion som följd. Det, och envägslån av punktskriftsböcker, gör att tillgången till tryckt punktskrift blir mycket större.

Under senare år har mycket fokus legat på läsning av digital text med punktskrift. Punktskriftsnämnden har arbetat med de så kallade Liblouis-tabellerna som används i punktskriftsskärmar, anteckningsverktyg och i skrivare. De nya tabellerna underlättar för användare med olika läsbehov.

Under nästa år kommer nya rekommendationer för svensk åttapunktsskrift att lanseras. Det tror vi kommer att öka valmöjligheterna att själv välja hur punktskriften ska se ut, beroende på lässituation. Men också faktiskt dramatiskt öka möjligheterna att läsa komplext digitalt innehåll med punktskrift, som främmande språk och naturvetenskaplig text.

Skrivreglerna för punktskrift utvecklades i början av 2000-talet.

"Envägslån och billigare produktion ökade tillgången på tryckt punktskrift"

Framöver ser vi fram emot att det går att göra mer personliga val av utformning även i tryckt punktskrift, till exempel kortskrift. Vi ser också fram emot bättre och större tillgång till taktill bild, bland annat tack vare nya trycktekniker. All digital text ska kunna läsas med punktskrift, även komplext innehåll. När verktyget MathCAT snart lanseras för svensk punktskrift blir det ett stort steg framåt för att göra det enklare för punktskriftsläsare som studerar matematik.

Till sist tror vi att flerradiga punktskriftsskärmar har förändrat läsningen av punktskrift och taktill bild om några år. Samtidigt blir inte heller det slutet på historien om punktskriften. ●

TEXT: BJÖRN WESTLING, SEKRETERARE
I PUNKTSKRIFTSNÄMNDEN

”Med punktskriften kan jag läsa vad och var jag vill”

Från barndomens Perkinsmaskin till punktdisplay. Steget in i det digitala innebär både möjligheter och begränsningar, menar Linda Eriksson.

TEXT: HEDVIG WEIBULL, FOTO: ANETTE SÄFSTRÖM

Första gången vi träffas är när Linda Eriksson besöker den stora konferensen Tactile Reading i Amsterdam, i juni 2025. Linda Eriksson har dövblindhet men tack vare punktskriften och att hon också talar taktilt tecken- språk kan hon delta i evenemang och samhällsdiskussioner som även seende kan ta del av.

Våra hektiska scheman på konferensen gör att vi inte hinner sitta ner och prata men några månader senare, i september, möts vi i Malmö. Linda Eriksson har just deltagit i ett möte på MTM. Hon berättar att hon önskar att ännu mer av det som finns i samhället ska vara tillgängligt också för henne och andra punktskriftsläsare. Det är extra viktigt för personer med dövblindhet som inte kan använda uppläst text som ett alternativt sätt att läsa.

– När jag kan göra något tillsammans med andra skapar det delaktighet och gemenskap.

Mycket finns anpassat men kanske inte samtidigt eller på samma ställe som för andra, och då får jag ibland göra det själv, säger hon.

Linda Eriksson är en av många punktskriftsläsare som följer med läsningen in i en digital era. Det har gett henne en stor frihet, eftersom hon kan ta med sig sin punktdisplay överallt. Redan som barn lärde hon sig tjusningen med att kunna skriva och läsa punktskrift. Det började med att hon var hemma hos en jämnårig vän som hade en Perkins, en punktskriftsmaskin.

– Då kunde jag se att den bara hade nio tangenter och tänkte att ”det där går ju inte att skriva med”. För jag hade redan lärt mig alfabetet i skolan och visste att det fanns 29 bokstäver.

Ett par veckor senare kom det ett brev. Det var inte vilket brev som helst, för det var skrivet på punktskrift av Linda Erikssons vän. Med hjälp av ett kort med

”När jag kan göra något tillsammans med andra skapar det delaktighet och gemenskap”

punktskriftsalfabetet kunde hon efter hand tyda brevet.

– Jag tyckte jättemycket om att lösa gåtor, och hemliga språk. När jag var färdig med brevet tänkte jag ”hur gör jag för att svara?”. Då lånade pappa en punktskriftsmaskin med sig hem från skolan där han arbetade, och så började jag och min vän brevväxla.

I dag läser Linda Eriksson både på papper och på sin punktdisplay. Eftersom hon lärde sig läsa på papper är det fortfarande det sätt som går fortast. Hon väljer gärna självbiografier, dokumentärer och feelgoodromaner. Och trots att den digitala tekniken gör att mer är tillgängligt hänger inte alla delar av samhället med.

– Jag brukade tidigare spela ett spel på datorn som var helt och hållet textbaserat. Miljön beskrevs i text och jag skrev vad jag ville göra. Det spelet finns inte längre och jag känner inte till något liknande. Digitala spel utgår ofta från att spelare ska kunna se och höra, säger Linda Eriksson.

I framtiden finns det stora möjligheter att göra mer kultur och

nöje tillgängligt för fler från början, tror hon. Besöket på konferensen Tactile Reading i juni gav henne inspiration till att testa ny teknik framöver.

– Det finns punktdisplayer med flera rader. Jag funderar på om en sådan kan bli ett alternativ istället för att läsa hela böcker på papper, säger Linda Eriksson. ●

Linda Eriksson

Linda arbetar med frågor kring kommunikation och dövblindhet, dövblindtolkning samt teknik och hjälpmedel på Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor, Nkcdb. Hon har också varit lärare på teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildningen vid Fellingsbro folkhögskola.

Nya barnböcker

Finns det något mysigare än att krypa upp i soffan och läsa bok tillsammans? Kanske väljer ni en av MTM:s nya taktila bilderböcker?

Böckerna
finns att låna på
Legimus och att
köpa på
mtm.se

I ett hus

Den populära julvisan i ett hus finns nu som taktil kollagebilderbok, efter Catarina Kruusvals illustrationer i pekboken med samma namn. I ett hus är en bok för de minsta barnen och sist i boken finns exempel på handrörelser som ni kan göra tillsammans när ni läser eller sjunger visan.

Formgivare: Annica Norberg.

Bilder: kollageteknik
Text: punktskrift, storstil och ritade tecken
Ålder: För de minsta
Antal sidor: 15

Knacka på

Ny upplaga av Anna-Clara Tidholms populära Knacka på! En enkel och spännande bok för de minsta barnen om vad som kan dölja sig bakom stängda dörrar. På ena sidan är en bild på en dörr och på uppslaget efter avslöjas vad som finns innanför den. Ni kan delta i handlingen genom att knacka på dörrarna, gissa vem som bor bakom och försöka minnas.

Formgivare: Kristina Schollin-Borg.

Bilder: screentryck och kollageteknik
Text: punktskrift, storstil
Ålder: För de minsta
Antal sidor: 28

Alla äter alla

I Aron Landahls Alla äter alla berättar varje uppslag en historia om ett vackert och våldsam samt hungrigt djur. Alla djur vill ha mat men riskerar också att bli någon annans måltid. En efter en äter djuren upp varandra och bygger tillsammans en näringskedja.

Formgivare: Annica Norberg.

Bilder: screentryck och kollageteknik
Text: punktskrift, storstil
Ålder: 3 år och uppåt
Antal sidor: 24